

УДК 378.018.43(477) «195/197»

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-17-29

Ковпак Олена Сергіївна,

аспірант кафедри соціальної роботи ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», викладач ВП «Старобільський гуманітарно-педагогічний коледж ЛНУ імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.

kovpaklena22@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8045-1570>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (50-70-ті рр. ХХ ст.)

Словник педагогічних термінів визначає заочну освіту, як таку, що «...дістають, як правило, без відриву від виробництва, в основному шляхом самостійних занять за встановленими навчальними планами та програмами» (Гончаренко, 1997, с.132). Тому питання організації самостійного навчання є однією з найбільш актуальних проблем заочної системи освіти, включаючи педагогічну. Вона є важливим чинником у розвитку особистості в цілому і має велике значення під час здобуття будь-якого ступеню освіти. Вважаємо, що це питання потребує ретроспективного аналізу.

Проблемі організації самостійної роботи на заочних відділах педагогічних ВНЗ в різні історичні періоди присвячені роботи російських дослідників Н. Александрової, Л. Давидової, Є. Захарової, В. Лазарева І. Шамсутдиной та інших. Окремі аспекти цього питання розглядали у своїх дослідженнях українські вчені: Т. Кобзарєва, В. Нестеренко, В. Дивак, О. Чиж, А. Авдеєнко, С. Грищенко, І. Сидоренко, Л. Шинкаренко тощо.

Проведений аналіз наукових досліджень показує, що питання організації самостійної роботи студентів заочних педагогічних закладів освіти України в 50-70-ті рр. ХХ ст. залишається недостатньо з'ясованим.

Мета статті – аналіз та виявлення особливостей організації самостійної роботи студентів-заочників педагогічних закладів освіти України в 50-70-ті рр. ХХ ст.

Для досягнення поставленої мети було використано комплекс **дослідницьких методів**: порівняльно-історичний, який дав можливість порівняти різні явища та факти в організації самостійної роботи студентів-заочників у визначений період; аналіз, синтез, узагальнення, систематизація – для характеристики теоретичних аспектів щодо самостійної роботи; аналіз літератури, архівних, періодичних та

нормативних джерел – для об'єктивного розуміння досліджуваної проблеми.

Як свідчать джерела, навчальний процес на заочному відділі складався з двох періодів: навчально-екзаменаційних сесій і міжсесійного періоду.

На самостійну роботу студента-заочника припадало понад 80% навчального часу. Від її організації, систематичного контролю, загальної і диференційованої допомоги йому великою мірою залежала ефективність заочного навчання (Строй, 1955).

Протягом 1950-1970-х рр. ХХ ст. організація самостійної роботи займала важливе місце у підготовці майбутніх педагогів на заочній формі навчання та постійно вдосконалювалася.

Тогочасні науковці відзначали, що, коли заочники самостійно не працювали, не можна було сподіватись від них повноцінних знань. Тільки через неухильність деяких викладачів окремим заочникам, які були недостатньо сумлінними в самостійному навчанні, іноді вдавалося скласти екзамен або залік лише за конспектом прослуханих на сесії лекцій. Самостійна робота потребувала особливої уваги з боку педагогічних ВНЗ і відділів народної освіти, проте деякі викладачі вважали своїм обов'язком лише добре провести навчально-екзаменаційну сесію і мало цікавилися тим, з якою підготовкою прийдуть заочники на наступну сесію.

Звичайно, багато залежало і від ініціативи, наполегливості та дисциплінованості самого заочника. Викладачі педагогічних інститутів, повинні були роз'яснювати заочникам, як самостійно працювати над навчальним матеріалом, допомагати у створенні відповідних умов для цього. У той же час керівництво шкіл зобов'язувало вчителів, які навчалися заочно, звільнити від різноманітних позакласних робіт і надати їм для навчання, крім вихідних днів, не менше чотирьох вільних вечорів на тиждень, проте не всі школи дотримувалися цих зобов'язань.

Самостійна робота заочників давала добрі результати лише тоді, коли органи народної освіти контролювали її, своєчасно надавали конкретну допомогу. Персональну перевірку відділами народної освіти виконання заочниками навчальних завдань рекомендувалось проводити не рідше, ніж один раз у квартал. Перевірці підлягало те, які саме контрольні завдання виконував заочник за планом міжсесійної роботи, наскільки він був забезпечений потрібною літературою, чи працював він систематично, чи відкладав роботу на передсесійний час. Наявність такого контролю не тільки активізувала самостійну роботу заочника, а й давала можливість своєчасно виявляти та попереджувати відставання у навчанні, надавати допомогу для засвоєння курсу. У зв'язку з цим навчальна робота інститутів із заочниками після сесії не повинна була припинятись чи послаблюватись.

Підготовка заочника до самостійної роботи повинна була розпочинатися ще під час літньої сесії, коли студент-заочник отримував

настанови до вивчення дисципліни, літературу, навчальний план, програми, методичні вказівки, тексти контрольних робіт із відповідними поясненнями щодо їх виконання і терміну подачі. Заочники на літній сесії повинні були одержати план міжсесійної роботи інституту, у якому точно зазначалось місце та календарна дата консультацій викладачів на консультаційних пунктах.

Особливої уваги потребували заочники-першокурсники. Під час настановчої сесії вони вперше знайомилися з організацією, методикою і змістом самостійної роботи, що передбачалася навчальним планом факультету, одержували чіткі вказівки про те, що від них вимагалось на наступний семестр. Тому дуже важливо було ґрунтовно і всебічно продумувати і планувати методику і весь хід проведення настановчої сесії (там же).

У 70-х рр. ХХ ст. науковці дійшли висновків, що раціональна організація самостійної роботи включала такі основні питання, як вивчення й аналіз бюджету часу студентів; обсяг самостійної роботи з кожного предмета навчального плану; планування самостійної роботи студентів; керівництво нею (Лобунець, 1970).

Види і форми роботи педагогічних інститутів зі студентами-заочниками в міжсесійний період були різноманітними. Серед них можна виокремити консультаційну допомогу, виконання контрольних робіт, роботу з навчально-методичною літературою та посібниками.

Одним із головних видів організації самостійної роботи була **консультаційна допомога заочникам**. Її здійснювали переважно працівники інститутів на консультаційних пунктах. Вони повинні були стати справжніми навчально-допоміжними опорними пунктами інститутів у самостійній роботі заочників, де можна було отримати кваліфіковані роз'яснення з ряду питань курсу, поради щодо подальшої самостійної роботи.

Крім того, кафедри інститутів на консультаційних пунктах вивчали стан самостійної роботи заочників, що давало можливість своєчасно виявляти та усунути недоліки в організації навчального процесу на заочних відділах. Велику допомогу заочникам давало проведення групових консультацій, лекцій, доповідей на консультаційних пунктах (Строй, 1955).

У 50-х рр. ХХ ст. у багатьох педагогічних вишах вимоги до студентів-заочників були занижені, що відбивалось на якості їх підготовки. Викладачі не рідко розглядали заочну освіту як додатковий вид роботи і займалися нею лише в сесійний період. Основна частина студентів-заочників отримувала знання у великих обсягах лише під час навчально-екзаменаційних сесій. У той же час керівництво самостійною роботою студентів у міжсесійний період було недостатнім з боку викладачів ВНЗ. Прослідковувалися також відсутність якісного контролю за підготовкою навчально-методичних посібників, слабкий

зв'язок заочних відділів із органами управління народною освітою тощо (Лазарев, 2004).

Так, у Ворошиловградському педагогічному інституті до середини 50-х рр. XX ст. не було жодного консультаційного пункту, викладачі інституту не виїжджали на місця для надання допомоги заочникам, не знали фактичного стану їх роботи (Строй, 1955).

У 1956 р. Міністерство вищої освіти СРСР затвердило положення про філії заочних ВНЗ і про навчально-консультаційні пункти заочних відділів (Нестернко, 2011).

У середині 50-х рр. чималий досвід із правильної організації роботи з заочниками мали такі консультаційні пункти, як Валківський, Вашківський, Білоцерківський. Однак, підвищення рівня освіти заочників вимагало докорінної перебудови роботи консультаційних пунктів. Надавались наступні рекомендації щодо покращення їх роботи: міжрайонні консультаційні пункти кожного інституту необхідно було розміщувати так, щоб вони охоплювали якнайбільше заочників і розташовувалися в зручних щодо сполучення місцях; проводити якісний добір завідуючих консультаційними пунктами; заочники могли у будь-який час за необхідності звертатися за допомогою до консультаційних пунктів, а у визначені календарним планом дні явка на консультацію повинна була бути обов'язковою; кожний виїзд викладачів на консультаційний пункт повинен бути ефективним, цілеспрямованим та належно підготовленим; консультаційні пункти повинні були надавати допомогу всім заочникам району чи групи районів, незалежно від того, в якому педагогічному інституті вони навчалися, оскільки всі працювали за єдиними навчальними планами і програмами (Строй, 1955).

У 1962 р. Міністерство вищої і середньої освіти СРСР видало наказ «Про затвердження Положення про навчально-консультаційні пункти заочних вищих навчальних закладів (філіалів, факультетів, відділів), у якому вказувалося, що навчально-консультаційні пункти організовувалися з метою надання допомоги в навчанні студентам-заочникам за місцем їх роботи і проживання. На навчально-консультаційних пунктах могли організовуватися і проводитися такі види навчально-методичної роботи, як консультації, практичні і лабораторні заняття, читання оглядових та тематичних лекцій тощо (ЦДАВО України, Ф.166. Оп. 15. Спр. 3363. Арк. 44-46).

Важливе місце в самостійній навчальній роботі заочників займало виконання ними **контрольних та курсових робіт** з ряду дисциплін. У середині 1950-х рр. їх кількісне виконання було задовільним, але якість не відповідала поставленим вимогам. У багатьох випадках спостерігалось формальне ставлення до виконання контрольних робіт, списування тексту з підручників та інших джерел. Для усунення цих недоліків кафедрам рекомендувалось поліпшити якість рецензування контрольних робіт і посилити вимогливість до них (Строй, 1955).

Позитивним був досвід організації написання і перевірки контрольних робіт Кіровоградського педагогічного інституту ім. О. С. Пушкіна. З метою підвищення якості контрольних робіт були введені такі умови їх написання та прийому:

- теми контрольних робіт і відповідна література студентам-заочникам визначалася викладачем, закріпленим за групою;
- при виконанні завдань студент повинен був скласти стислий конспект першоджерел і зробити короткий виклад питань чи проблем, відповідно до плану;
- контрольна робота повинна була бути результатом самостійної праці студента;
- заохочувалося виконання контрольних робіт за умови їх відповідності вузівським вимогам і надання конспектів опрацьованих за темою першоджерел.
- перевірені контрольні роботи, рецензії на них та конспекти опрацьованої літератури заочний відділ повинен був повернути не пізніше, як за два тижні до початку сесії.

Щоб уникнути поверхневого ознайомлення з контрольними роботами з боку викладачів два рази на місяць кафедра перевіряла стан та якість рецензування. Результати перевірки обговорювалися на засіданнях кафедр чи методичних об'єднаннях. Організовувались виставки кращих робіт студентів та розгорнутих рецензій на них (Гора, 1962).

У 1965 р. Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти СРСР були розроблені нові вказівки про рецензування контрольних робіт заочників педагогічних училищ. Рецензування контрольних робіт було однією з основних форм керівництва самостійною роботою студентів-заочників з боку викладачів, засобом контролю та надання індивідуальної допомоги студентам у їх роботі над навчальним матеріалом.

Мета рецензування полягала у перевірці якості роботи студентів з даного предмету та уміння застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних питань, відзначенні позитивних сторін його роботи, вказівки на наявні помилки і недоліки, рекомендації щодо шляхів їх усунення.

Рецензування контрольних проводилися викладачами педагогічних училищ або, за наявністю, кваліфікованими викладачами навчально-консультаційних пунктів у строк не більше семи днів.

Перевірені контрольні роботи поверталися студентам, які повинні були надавали їх викладачеві при складанні екзамену з даного предмета.

При перевірці контрольних робіт, викладач повинен був звернути особливу увагу на правильність, самостійність виконання роботи виконання, повноту викладення питання, якість і точність розрахункової і графічної частини, відзначити неправильні формулювання, цитати, граматичні та стилістичні помилки. Викладач повинен був виправити

помилки та коротко з'ясувати їх суть, не виправляючи, поставити навідні запитання і дати вказівку заочнику, який розділ або параграф підручника він повинен опрацювати, аби виправити помилки і подолати прогалини у своїх знаннях.

У зауваженнях до тексту контрольної роботи не можна було допускати жодних неточностей, скорочень слів, лексичних одиниць, значення яких може бути незрозумілим студентам, вживання знаків оклику і питань без відповідних роз'яснень.

Усі виправлення в тексті та зауваження на полях роботи, яка рецензувалася, необхідно було писати зрозуміло, розбірливим почерком, чорнилом, яке відрізняється за кольором, яким написана контрольна.

Виконані контрольні роботи оцінювалися за п'ятибальною системою і виставлялися цифрами та прописом.

Контрольні роботи, які були виконані неохайно та нерозбірливо, а також не за встановленим варіантом, поверталися без перевірки із зазначення причини повернення.

Контрольні роботи, які було виконано незадовільно, оцінювалися двома балами і поверталися студентів для доопрацювання. Оцінки знижувалися за значну кількість граматичних помилок у контрольній роботі.

Крім зауважень та поправок, зроблених у тексті і на полях контрольної роботи, викладач писав рецензію в зошиті, у якому була виконана контрольна робота. Стандартної форми рецензії та її обсягу не було, кожна рецензія повинна була бути суворо індивідуальною.

У рецензії викладач повинен був коротко та в доступній формі відзначити переваги й недоліки виконаної роботи. У випадку незадовільного виконання контрольної роботи – детально і зрозуміло сформулювати всі вимоги, які повинні враховуватися студентом при повторному виконанні роботи.

Викладач обов'язково повинен був підписати рецензію, розбірливо написавши прізвище і поставивши дату.

Адміністрація та методисти навчального закладу повинні були здійснювати систематичний контроль за якістю рецензування контрольних робіт викладачами та їх своєчасним поданням студентами, а також вживати заходи щодо усунення наявних заборгованостей.

Здійснюючи контроль за якістю перевірки та рецензування контрольних робіт, необхідно було вимагати від викладачів наступне: ретельної перевірки та якісних рецензій; вивчення і аналізу помилок, які найбільше допускалися студентами; розробки додаткових методичних вказівок або письмових консультацій з метою попередження стандартних помилок.

Результати контролю за якістю та своєчасністю рецензування контрольних робіт обговорювалися на засіданнях педагогічної ради та предметних комісій (ЦДАВО України, Ф.166. Оп. 15. Спр. 4630. Арк. 178-181).

У 1970-х рр. проректор з науково-педагогічної роботи Ворошиловградського педагогічного інституту Т. Кобзарєва зазначала, що однією з основних форм самостійної роботи студентів залишалося виконання контрольних і курсових робіт. Контрольні роботи мобілізували студентів, підвищували у них почуття відповідальності за своє навчання. Викладачі кафедр педагогіки, історії, математики, під час зустрічей зі студентами на сесії і консультацій проводили з ними співбесіди за змістом уже перевічених контрольних робіт, з'ясовували їх ставлення до рецензентів та виправлення помилок. Такі співбесіди були спрямовані не стільки на перевірку знань, скільки на виховання і взаємну відповідальність викладача і студента. Найбільш обдарованих студентів-заочників, які виробили в себе уміння й навички самостійно працювати над обов'язковою і додатковою літературою, залучали до наукової роботи (Кобзарєва, 1973).

Не менш важливою складовою самостійної роботи заочників було забезпечення їх **навчально-методичними вказівками, посібниками та літературою.**

У другій половині 1950-х рр. працівники науково-методичного кабінету по заочному навчанню вчителів Міністерства освіти зазначали, що вже минув той час, коли кафедри обмежувались тільки плануванням роботи на сесіях. Більшість кафедр брала активну участь у проведенні навчального процесу на заочних відділах протягом усього року, контролювала роботу викладачів, вивчала і обговорювала рівень знань заочників та питання методики проведення лекцій і практичних занять на заочному відділі. Так, наприклад, кафедри Сталінського педінституту забезпечували заочників планами семінарських і практичних занять, складали і розсилали заочникам методичні рекомендації з окремих розділів навчальних дисциплін, попередньо обговорювали тексти лекцій, які буде прочитано заочникам на сесії. Кафедри Одеського педагогічного інституту іноземних мов виготовляли для заочників навчальні посібники та методичні розробки з іноземних мов, систематично обговорювали питання заочної освіти; в інституті було проведено три науково-методичні конференції заочників. Кафедри Житомирського, Черкаського, Кримського педагогічних інститутів, крім перелічених вище видів роботи, практикували заслуховування на своїх засіданнях звітів заочників про їх самостійну роботу, широко розгортали проведення письмових консультацій заочникам тощо. Крім того, у багатьох навчальних закладах на міжсесійний період заочники одержували індивідуальні завдання, пов'язані з політехнічною підготовкою.

У 50-х рр. ХХ ст. було видано для заочників чимало підручників і посібників з дисциплін навчального плану. Науково-методичний кабінет по заочному навчанню вчителів Міністерства освіти УРСР, крім щорічного видання програм і текстів контрольних робіт, підготував і видав велику кількість навчальних посібників, методичних розробок з різних дисциплін (Строй, Ребельський, 1957).

Про важливість забезпечення заочників навчально-методичною літературою, що давала можливість проведення якісної самостійної роботи в міжсесійний період, свідчить поява Наказу міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР «Про порядок складання, затвердження і видання навчально-методичної документації і забезпечення нею студентів-заочників вищих навчальних закладів СРСР» від 08.01.1965 р. та Наказу державного комітету Ради Міністрів СРСР по друку і міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР «Про заходи по забезпеченню студентів і учнів вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, які навчаються заочно, підручниками, навчальними посібниками і навчально-методичною документацією» від 07.06.1965. У цих документах зазначалось, що якість методичних вказівок для студентів-заочників не відповідала необхідним вимогам: зavelикий обсяг текстової інформації; повністю переписаний зміст методичних вказівок; зavelикий список рекомендованої літератури; в завданнях з контрольних робіт забагато довідкового матеріалу і готових формул; недостатня кількість лекцій для допомоги студентам під час самостійної роботи. Тому були розроблені й надані вказівки щодо складання навчально-методичної документації та своєчасного забезпечення в необхідній кількості нею навчальних закладів і студентів-заочників:

- кожен студент-заочник до початку навчального року повинен був отримати від вищого навчального закладу, в якому навчався, комплект навчально-методичної документації (графік навчального процесу, навчальні програми та методичні вказівки за всіма дисциплінами, що вивчалися протягом навчального року);

- методичні вказівки повинні були передбачати: порядок вивчення дисципліни, виконання контрольних робіт, проведення лабораторних занять, розробку курсових проектів і робіт із відповідних розділів дисципліни;

- методичні вказівки повинні були складатися відповідно до програми курсу та включати методичні поради студентам-заочникам із вивчення підручників і навчальних посібників, які рекомендовані навчальною програмою, найбільш складні і важливі питання для самостійної перевірки, завдання для контрольних робіт; завдання для курсових проектів і курсових робіт;

- завдання для контрольних робіт повинні були мати комплексний характер і включати постановку завдань, які необхідно вирішити, методичні рекомендації, список навчальної літератури й довідкового матеріалу;

- завдання для курсових проектів і курсових робіт повинні були передбачати: постановку основної задачі; методичні рекомендації щодо збору матеріалу і послідовності виконання курсового проекту або роботи; вимоги щодо обсягу і змісту; перелік необхідних джерел;

- загальний обсяг методичних вказівок залежав від дисципліни, що вивчається, але не повинен був перевищувати двох друкованих аркушів (ЦДАВО України, Ф.166. Оп. 15. Спр. 4628. Арк. 1-10, 125-126).

У 1970-х рр. спостерігалася тенденція щодо педагогізації навчального процесу студентів-заочників. У зв'язку з цим навчально-методичний кабінет заочної педагогічної освіти УРСР розпочав видання навчально-методичних матеріалів і консультацій, у яких висвітлювалися найбільш складні, нові або мало розроблені питання педагогіки і психології.

Протягом 1971-1973 рр. були видані такі посібники, як «Контрольні роботи з педагогіки та методичні вказівки до їх виконання», «Вступ до педагогіки. Методичні вказівки до самостійного вивчення студентами-заочниками педінститутів», «Історія педагогіки. Методичні вказівки до самостійного вивчення курсу», «Вступ до педагогіки. Консультації для студентів-заочників педагогічних інститутів», «Загальна психологія. Методичні вказівки до самостійного вивчення курсу», «Контрольні роботи з загальної, вікової і педагогічної психології та методичні вказівки до їх виконання студентами-заочниками педінститутів», «Вікова і педагогічна психологія. Консультації для самостійного вивчення курсу студентами-заочниками педінститутів», «Педагогіка школи. Консультації та методичні вказівки до вивчення окремих тем з теорії виховання». Видання цих посібників сприяло покращенню якості самостійної роботи студентів і засвоєнню ними психолого-педагогічних дисциплін (Капелюшний, 1974).

Як бачимо, у визначені хронологічні межі самостійна робота студентів-заочників педагогічних навчальних закладів України зазнала деяких якісних змін. Проведене дослідження дозволяє визначити ряд особливостей її організації на заочних відділах закладів освіти у досліджуваній період. По-перше, самостійній роботі у 50-70-ті рр. ХХ ст. приділялася досить велика увага, оскільки вона займала переважну частину всього навчального процесу. По-друге, особливістю тогочасного заочного педагогічного навчання була наявність консультаційних пунктів, які надавали методичну допомогу заочникам у міжсесійний період. По-третє, дослідження доводить, що важливе місце у самостійному навчанні заочників займали контрольні роботи, які були дієвим чинником самоосвіти і дисциплінованості студентів. Не можна не помітити й те, що для підвищення якості заочного навчання у зазначений період було вжито заходи щодо забезпечення заочників навчально-методичною літературою, що, безперечно, допомагало студентам у самостійному навчанні.

Проблема організації самостійної роботи студентів-заочників у педагогічних закладах освіти України в 50-70-х рр. ХХ ст. є важливою для сучасної педагогічної науки. Наступні наукові розвідки можуть бути направлені на вивчення особливостей організації навчально-екзаменаційних сесій у системі заочної педагогічної освіти в Україні.

Список використаної літератури

1. Вказівки про рецензування контрольних робіт заочників педагогічних училищ Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 166. Оп.15. Спр. 4630. Арк. 178–181. **2. Гончаренко С. У.** Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с. **3. Гора О. Т.** Навчально-виховна робота зі студентами-заочниками. *Радянська школа*. 1962. № 11. С. 78–82. **4. Капелюшний І. В.** Психолого-педагогічна підготовка студентів-заочників. *Радянська школа*. 1974. № 6. С. 99–103. **5. Кобзарєва Т. І.** Деякі питання організації навчально-виховного процесу в системі заочної освіти. *Радянська школа*. 1973. №5. С. 86–91. **6. Лазарєв В. Н.** Высшее педагогическое образование без отрыва от основной деятельности: история, современное состояние : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01. Москва, 2004. 365 с. **7. Лобунець В. І.** Особливості організації самостійної роботи студентів при заочному та вечірньому навчанні. *Проблеми вищої школи*. 1970 р. Вип. 3. С. 67–71. **8. Строй І. Ф.** За докорінне поліпшення заочного навчання вчителів. *Радянська школа*. 1955. № 7. С. 41–47. **9. Строй І. Ф.,** Ребельський І. С. Заочна педагогічна освіта в УРСР за роки радянської влади. *Радянська школа*. 1957. № 10. С. 38–47. **10. Нестеренко В. В.** Розвиток заочної форми навчання в системі вітчизняної вищої педагогічної освіти. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту*. Сер. Педагогіка. 2011. № 2. С. 12–18. **11. Приказ** Міністра вищого і середнього спеціального образования СРСР от 21 марта 1962 г. № 106 «Об утверждении Положения об учебно-консультационного пункта заочных высших учебных заведений (филиалов, факультетов, отделений)». ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 166. Оп.15. Спр. 3363. Арк. 44–46. **12. Приказ** Міністра вищого і середнього спеціального образования СРСР № 4 от 8 января 1965 г «О порядке составления, утверждения и издания учебно-методической документации и обеспечения ею студентов-заочников высших учебных заведений СССР. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 166. Оп.15. Спр. 4628. Арк. 1–10. **13. Приказ** государственного комитета совета министров СССР по печати и министерства высшего и среднего специального образования СРСР №152/167 от 7 июня 1965 г. «О мерах по обеспечению студентов и учащихся высших и средних специальных учебных заведений, обучающихся заочно, учениками, учебными пособиями и учебно-методической документацией. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 166. Оп.15. Спр. 4628. Арк. 125–126.

References

1. Vkazivky pro retsenzuvannya kontrolnykh robit zaochnykh pedahohichnykh uchylyshch Ministerstva vyshchoi i serednoi spetsialnoi osvity SRSR [Guidelines for reviewing the control works of the attendants of

the pedagogical schools of the Ministry of Higher and Secondary Special Education of the USSR]. (1965). F. 166. Op.15 Exp. 4630. Central State Archive of the Supreme Power and Administration of Ukraine [in Ukrainian].

2. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].

3. Hora, O. T. (1962). *Navchalno-vykhovna robota zi studentamy-zaochnykamy* [Educational work with students-correspondents]. *Radânska škola*, 11, 78–82 [in Ukrainian].

4. Kapeliushnyi, I. V. (1974). *Psykhologo-pedahohichna pidhotovka studentiv-zaochnykyv* [Psychological-pedagogical training of students-correspondents] *Radâns'ka škola*, 6, 99–103 [in Ukrainian].

5. Kobzarieva, T. I. (1973). *Deiaki pytannia orhanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu v systemi zaochnoi osvity*. [Some issues of the organization of the educational process in the system of correspondence education]. *Radâns'ka škola*, 5, 86–91 [in Ukrainian].

6. Lazarev, V. N. (2004). *Vysshee pedahohycheskoe obrazovanye bez otryva ot osnovnoi deiatelnosti: ystoryia, sovremennoe sostoianye* [Higher pedagogical education without interruption from the main activity: history, current state] (Unpublished doctoral dissertation). Moskow. [in Russian].

7. Lobunets, V. I. (1970). *Osoblyvosti orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv pry zaochnomu ta vechirnomu navchanni* [Features of organization of independent work of students at correspondence and evening training]. *Problemy vyshchoi shkoly* (Vol. 3, pp. 67–71) [in Ukrainian].

8. Stroi, I. F. (1955). *Za dokorinne polipshennia zaochnoho navchannia vchyteliv* [For radical improvement of correspondence teaching of teachers]. *Radâns'ka škola*, 7, 41–47. [in Ukrainian].

9. Stroi, I. F., Reberskyi I. S. (1957). *Zaochna pedahohichna osvita v URSS za roky radianskoi vlady* [Correspondence pedagogical education in the Ukrainian SSR during the years of Soviet power]. *Radânska škola*, 10, 38–47 [in Ukrainian].

10. Nesterenko, V. V. (2011). *Rozvytok zaochnoi formy navchannia v systemi vitchyznianoï vyshchoï pedahohichnoï osvity* [Development of correspondence form of education in the system of the national higher educational education of the sciences]. *Naukovi Zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni Volodimira Gnatûka. Seriâ: Pedagogika*, 2, 12–18. [in Ukrainian].

11. Prykaz Mynystra vyssheho y sredneho spetsyalnogo obrazovanyia SRSR ot 21 marta 1962 h. № 106 «Ob utverzhdeny Polozhenyia ob uchebno-konsultatsyonnoho punkta zaochnykh vysshykh uchebnykh zavedenyi (fylyalov, fakultetov, otdelenyi)» [Order of the Minister of Higher and Secondary Specialized Education of the RSFR of March 21, 1962 № 106 “On Approval of the Provision on the Training and Consultative Point of correspondence higher educational institutions (branches, faculties, departments)”] (1962, March 21). F. 166. Op. 15. Ref. 3363. Central State Archive of the Supreme Power and Administration of Ukraine [in Russian].

12. Prykaz Mynystra vyssheho y sredneho spetsyalnogo obrazovanyia SRSR № 4 ot 8 yanvaria 1965 h «O poriadke sostavlenyia, utverzhdenyia y yzdanyia uchebno-metodycheskoi dokumentatsyy y obespechenyia eiu studentov-zaochnykyv vysshykh

uchebnykh zavedenyi SSSR [Order of the Minister of Higher and Secondary Specialized Education of the RSA No. 4 dated January 8, 1965 "On the procedure for the preparation, approval and publication of educational and methodological documentation and the provision of part-time students of higher educational institutions of the USSR with it] (1965, January 8). F. 166. Op.15. Ref. 4628. Central State Archive of the Supreme Power and Administration of Ukraine [in Russian]. **13. Prykaz** hosudarstvennoho komyteta soneta mynystrov SSSR po pechaty u mynysterstva vyssheho y sredneho spetsyalnoho obrazovanyia SRSR № 152/167 ot 7 yiunia 1965 h. «O merakh po obespecheniyu studentov y uchashchykhsia vysshykh y srednykh spetsyalnykh uchebnykh zavedenyi, obuchaiushchykhsia zaочно, uchenyamy, uchebnymy posoby yamy y uchebno-metodycheskoi dokumentatsyei [The Order of the State Committee of the USSR Ministerial Sonnet on the Press and the Ministry of Higher and Secondary Special Education of the SSRN No. 152/167 of June 7, 1965 educational documentation] (1965, June 7). F. 166. Op.15. Ref. 4628. Central State Archive of the Supreme Power and Administration of Ukraine [in Russian].

Ковпак О. С. Особливості організації самостійної роботи студентів-заочників педагогічних закладів освіти в Україні (50-70-ті рр. XX ст.)

У статті проаналізовано стан та розкрито особливості організації самостійної роботи студентів-заочників педагогічних закладів освіти України в 50–70-ті рр. XX ст. Визначено, що важливе значення в цьому питанні відігравали наявність навчально-консультаційних пунктів, де студентам надавали методичну допомогу у міжсесійний період; виконання ними контрольних та курсових робіт, які були дієвим чинником самоосвіти і дисциплінованості студентів. Крім того, не менш важливе значення мало видання та вдосконалення навчально-методичної літератури, наявність якої допомагала студентам у самостійній роботі. На основі аналізу джерел, показано, що у визначені хронологічні межі самостійна робота студентів-заочників педагогічних навчальних закладів України зазнала якісних змін.

Ключові слова: студенти-заочники, педагогічні заклади освіти, організація самостійної роботи, навчально-консультаційні пункти, навчально-методична література.

Ковпак Е. С. Особенности организации самостоятельной работы студентов-заочников педагогических учебных заведений в Украине (50-70-е гг. XX в.)

В статье проанализировано состояние и раскрыты особенности организации самостоятельной работы студентов-заочников педагогических учебных заведений Украины в 50-70-е гг. XX в. Определено, что важное значение в этом вопросе играло наличие учебно-консультационных пунктов, где студентам предоставляли методическую

помощь в межсессионный период; выполнение ими контрольных и курсовых работ, которые были действенным фактором самообразования и дисциплинированности студентов. Кроме того, не менее важное значение имело издание и совершенствование учебно-методической литературы, наличие которой помогало студентам в самостоятельной работе. На основании анализа источников показано, что в определенные хронологические рамки, самостоятельная работа студентов-заочников педагогических учебных заведений Украины претерпела качественные изменения.

Ключевые слова: студенты-заочники, педагогические учебные заведения, организация самостоятельной работы, учебно-консультационные пункты, учебно-методическая литература.

Kovpak O. Peculiarities of Independent Work Organization of Correspondent Students in Educational Institutions of Education in Ukraine (50-70s of the XX Century)

The article analyzes the status and features of the independent work organization of correspondent students in educational institutions of education of Ukraine in the 50's and 70's of the 20th century. It is determined that the importance of the issue was due to the availability of educational and consulting points, where students were provided with methodical assistance during the inter-sessional period; the performance of control and coursework, which was an effective factor in the self-education and discipline of students. In addition, the publication and improvement of educational and methodological literature, the availability of which helped students in their own work, was equally important. Based on the analysis of the sources, it has been shown that in certain chronological boundaries the independent work of correspondent students of pedagogical educational institutions of Ukraine had qualitative changes.

Key words: correspondent students, pedagogical institutions of education, organization of independent work, educational-consulting points, educational-methodical literature.

Стаття надійшла до редакції 23.02.2019 р.

Прийнято до друку 29.03.2019 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.